

Härnösand den 22 mars 2010

Detta är nätverket ABM Kulturarvs svar på regeringens inbjudan att bidra med inspel till en nationell strategi för digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande.

Vi välkomnar det initiativ till en gemensam strategi för digitalisering, tillgängliggörande och långsiktigt bevarande av vårt kulturarv som nu tagits av regeringen. Vi noterar också med glädje att det i preciseringen av uppdraget så klart framgår att detta är en gemensam angelägenhet för hela ABM-fältet.

Bakom detta svar står nätverket ABM Kulturarv. Vi har valt att komma med synpunkter under vissa av de frågeställningar som formulerats. Vi har dessutom valt de frågor som vi anser att vi kan svara på som det nätverk vi utgör.

Inom nätverket bedrivs ett strategiskt regionalt ABM-arbete som även engagerar andra institutioner och verksamheter än enbart arkiv – bibliotek – museer. I nätverket finns folkbildning, turism, stift, länsstyrelse och universitet med, liksom ideella föreningar. <http://abm.murberget.se/natverk.html>

Central för ABM-samverkan i Västernorrland är även samverkansinitiativet ABM Resurs som ägs och drivs av Landsarkivet i Härnösand, Länsbiblioteket Västernorrland och Läns museet Västernorrland, med stöd av Härnösands kommun och Landstinget Västernorrland - <http://abm.murberget.se> .

Ett konkret uttryck för samverkan tvärs institutionsgränser utgör portalen Kulturarv Västernorrland - <http://www.kulturarvvasternorrland.se> och det utvecklingsarbete som bedrivs inom ramen för EuropeanaLocal <http://www.europeanalocal.se>

I sammanhanget hänvisar vi även till den skrivning som kommer gemensamt från flera av de regionala ABM-nätverken som finns i landet genom den konstellation som kallas "Portalnätverket" (Kulturarv Östergötland, Kulturarv Sydost, Kulturarv Gotland, Kulturarv Stockholm m.fl.).

Nätverket ABM Kulturarv kan utgöra bollplank/referensgrupp för regeringens fortsatta arbete med frågorna. Vår övertygelse är att regionala verksamheter och grupperingar kan utgöra bryggan mellan den lokala – nationella – internationella nivån.

Dag som ovan

För nätverket ABM Kulturarv och ABM Resurs, Märta Molin

Regeringen: Hur stora delar av det digitala materialet som är tillgängligt via Internet, respektive hur stor andel som endast finns tillgängligt för egen personal eller i samband med fysiska besök vid institutionen.

Våren 2009 genomfördes en enkät via portalen Kulturarv Västernorrland. Den genomfördes för att mäta hur stor del av abm-verksamheterna som var digitaliserade/registrerade och hur stor andel av det digitala som fanns åtkomligt på Internet. Frågorna ställdes till verksamheter utanför det nätverk som då bildats kring EuropeanaLocal, dvs Riksarkivet - landsarkivet i Härnösand, Länsbiblioteket Västernorrland, Murberget - Läns museet Västernorrland, Sundsvallsminnen – Medelpadsarkiv, Midälva genealogiska förening och SVAR. De som svarade var kommunala museer, mindre arkiv, hembygdsföreningar etc.

Sammanfattningsvis kan man säga att delar av vårt kulturarv; böcker, arkivhandlingar, foton, dokumentation av föremål etc. fortfarande är digitaliserat. De större institutionerna har hunnit långt. Under åren med Access digitaliserades stora mängder material och ett kunnande byggdes upp. Dock har de mindre verksamheterna i länet problem att hinna digitalisera. Mängden digitaliserade register är dock stor, och många verksamheter har material för intern bruk eller på CD-skivor etc.

Resultatet i sin helhet presenteras här:

<http://www.europeanalocal.se/pdf/enkato9.pdf>

Regeringen: I vilken utsträckning det digitala materialet är tillgängligt via externa system, t.ex. Europeana och K-samsök, men även kommersiella leverantörer som Google?

ABM Resurs Västernorrland blev hösten 2007 som enda region i Sverige, inbjudna att delta i projektet EuropeanaLocal. Murberget Läns museet Västernorrland är projektägare i länet. De organisationer som för närvarande ingår i projektet är Läns museet Västernorrland, Länsbiblioteket Västernorrland, Riksarkivet - Landsarkivet i Härnösand, Sundsvallsminnen/Sundsvalls kommun, SVAR – Svensk arkivinformati on, Sollefteå museum, Forskningsarkivet vid Umeå universitet och Midälva Genealogiska förening. Under våren 2010 har projektgruppen påbörjat sina leveranser till Europeana.

Om portalen Kulturarv Västernorrland kan anses som ett extern system eller ej låter vi vara osagt. Klart är dock att portalen som ägs och drivs av Landsarkivet i Härnösand, Länsbiblioteket Västernorrland och Läns museet Västernorrland är en uppskattad plattform för att tillhandahålla länets samlade digitaliserade kulturarv. Här finns såväl stora institutioners material som enskilda forskares.

Via Portalnätverket, där representanter för nätverket ABM Kulturarv ingår, har å sin sida en dialog med K-Samsök och speciellt de försök som gjorts i region Västra Götaland är av intresse för oss regionala aktörer.

Regeringen: Hur det långsiktiga bevarandet av digitaliserat respektive ursprungsdigitalt material säkerställs?

I länet och i den miljö vari vi samverkar bedrivs forskning om långsiktigt bevarande av digitalt material. Från institutionernas sida följer vi utvecklingen och de rekommendationer som ges ut. Ett närliggande projekt av intresse är CEDIF - Centrum för Digital Informationsförvaltning, vilket är ett treårigt forsknings- och utvecklingsprojekt inom mål 2 som bedrivs vid Mittuniversitetet i samarbete med Sundsvalls kommun och Härnösands kommun. Projektet syftar till att utveckla modeller för effektiv och långsiktig förvaltning av information inom framför allt offentlig sektor men även privat näringsliv. I projektet arbetar två doktorander och ett antal disputerade forskare. Projektet syftar också till en centrumbildning och uppbyggnad av en labbmiljö inom det arkiv- och informationsvetenskapliga området.

Regeringen: Vilka samarbeten med andra offentligt finansierade institutioner som har genomförts eller initierats inom områdena digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande.

I länet finns en mångårig strategisk samverkan mellan olika aktörer inom den s.k. kulturarvssektorn/ABM-sektorn. I Västernorrland finns Riksarkivets MKC - Media konverteringscentrum med stor kapacitet vad gäller storskalig skanning. Här finns även Riksarkivets enhet SVAR med ett stort kunnande kring digitalisering och tillgängliggörande. Norra Europas största arkiv tillika Sveriges största landsarkiv finns i Härnösand. I regionen finns även ett av få arkivcentra i landet, Arkivcentrum Nord (som rymmer, förutom landsarkivet, också Föreningsarkivet i Västernorrland, Näringslivsarkiv i Norrland, Västernorrlands landstingsarkiv, Härnösands kommunarkiv, samt delar av Bolagsverkets arkiv). De kommunala museerna; Sundsvalls, Sollefteås och Örnsköldsviks, finns även de med i nätverkssamverkan, liksom MIUN; Mittuniversitetets institutioner för såväl arkivvetenskap, informatik som humaniora. Vad gäller arkivforskningen så är MIUN ledande inte bara nationellt utan även i internationella sammanhang.

Under åren med Access skärptes samarbetet kring digitalisering och en rad regionala träffar och seminarier genomfördes. Detta ledde till en högre kunskapsnivå och ökad medvetenhet kring digitaliseringsfrågor i länet. <http://abm.murberget.se/access.html>

Bland annat kom portalen Kulturarv Västernorrland att fungera som en plattform för tillgängliggörande och den s.k. "kartsöksfunktionen" - utvecklades i dialog med abm-aktörer och brukare.

<http://www.kulturarvvasternorrland.se/Kartsök/tabid/225/Default.aspx>

Förutom regional samverkan ingår ABM Resurs i olika nationella sammanhang. Ett viktigt nätverk vad gäller diskussion och utveckling kring digitalisering är det Portalnätverket, nätverket sammanträder 4-5 gånger/år.

Ett annat sammanhang där ovan nämnda frågeställningar behandlas är det nätverk som bildats av aktörer som arbetar med Europeana; Athena, APENet, K-samsök m fl., vilka hösten 2009 samlades i Västernorrland för en nationell konferens på tema Europeana och ABM - <http://abm.murberget.se>

Ur ett regionperspektiv pågår även en del samverkan inom ABM Norrland. Det senaste exemplet är det konferens kring tillgängliggörande som hölls den 16 februari - <http://abm.murberget.se/rapporter/kartdag100216.html>

De fyra nordligaste länmuseerna har därutöver sinsemellan ett samverkansavtal, Läns museet Västernorrland har ansvar för initiativ kring ABM, där tillgängliggörande och digitalisering sedan länge är "huvudspår".

Vad gäller forskning relaterad till de aktuella frågeställningarna, så bedrivs vid museet projektet "Små historier och stora berättelser", <http://www.kmmuseum.se/forsk/sma-historier>

Vidare finns ABM Resurs med i referensgruppen för forskningsprojektet CEDIF-Centrum för Digital Informationsförvaltning vid MIUN. <http://www.cedif.org>

Regeringen: Vilka samarbeten med privata aktörer, såsom företag, folk-rörelser och andra ideella organisationer, som har genomförts eller initierats inom områdena digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande.

I nätverket ABM Kulturarv ingår stora som små föreningar; Mitt Sverige Turism, hembygdsföreningarna, släktforskarföreningar som Midälva genealogiska förening m fl. Även Härnösands stift finns med i grupperingen liksom Härnösands folkhögskola och Brynge kulturområde.

<http://abm.ylm.se/natverk.html>

Till ovan nämnda samverkan kan föras aktörer som SCA Kultur & Arkiv som i sin tur arbetar med Bildhotellet AB kring sina digitaliseringssatsningar, liksom företaget Memnon som finns i Ånge och har inriktning mot digitalisering av film och tv. (<http://www.memnon.be>).

Regeringen: Vilka samarbeten med andra offentligt finansierade institutioner som bör prioriteras inom områdena digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande.?

Från museets och ABM Resurs sida söker vi fortsatta projekt inom sfären kring European. Inom denna typ av projekt ser vi stora möjligheter till fortsatt kunskapsuppbyggnad och bättre samordning av satsningar inom de områden denna rapport berör. Kontakter har tagits inom programområdet INTERREG Norra Periferin.

Andra nätverk är också viktiga för fortsatt samordning; portalnätverket, kontakter med andra abm-initiativ som ABM-centrum samt läns museernas samarbetsorganisation.

Från nätverkets ABM Kulturarvs sida avser vi fortsätta prioritera vår abm-samverkan i länet, där digitaliseringsfrågorna är en viktig del.

Fortsatt och fördjupad samverkan och möten mellan forskning – praktik är nödvändig, kanske speciellt forskning – praktik vad gäller långsiktigt bevarande och e-arkivering, men även kring tillgänglighetsfrågor.

Regeringen: Vilka samarbeten med *privata* aktörer, såsom företag, folk- rörelser och andra ideella organisationer, som är möjliga framöver inom områdena digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande?

Se ovan. Vår regionala samverkan kring bl. a digitalisering har pågått sedan slutet av 1980-talet, portalnätverket har träffats sedan början av 2000-talet och grupperingar kring EU-projekt som Europeana är nödvändiga och angelägna nu och i framtiden. Strategiska allianser mellan privata initiativ och projekt samt offentliga institutioner är nödvändiga för teknisk samordning, effektivare resursanvändning, snabbare kun- skapsspridning och bättre tillväxtmöjligheter. I länet har vi en rad spännande privata initiativ som exempelvis företagen Memnon och Bildhotellet AB.